

МАТЕМАТИЧЕСКА ОБРАБОТКА НА ДАННИ

dimitrova@tu-sofia.bg
pct.tu-sofia.bg/dd/pik3

Обработка на данни

● Терминология

- преобразуване на **данни** в **информация** или **знание**
- подпомагано от компютър

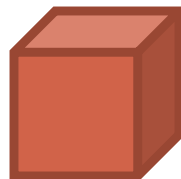
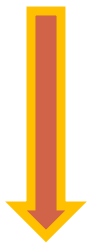
● Задачи

- разглеждане и обобщаване на **данните** с намерение за
- намиране на полезна **информация** и
- формиране на заключения и **знания**

Обект

Информация, Знание

Атрибути

размер

цвят

други свойства ...

Стойности на атрибутите

скали

мерни единици

представяне

ДАННИ

Данни

Данни – числа или символи, които представят измерените стойности на наблюдаваните свойства на изследвания обект

Информация

Информация – алгоритмично, статистически или логически извлечено значение на данните

Знание

Знание – теоретично или практическо разбиране на определена тематика, основано на познаване на факти или ситуации.

Процеси

Събиране на данни

Измерване

Наблюдение

Експериментиране

Подготовка на
представителна
извадка

Представяне

подходящ формат

кодова система

табулиране

Контрол и валидиране

Обобщаване

Агрегиране

според избрани

признаци

Статистичен анализ

Графична
визуализация

Формулиране на
хипотези

Проверка на хипотези

Разкриване на
информация и знания

Приложение

● Области на приложение

- експериментални изследвания
- моделиране и симулация на реални системи
- проектиране и създаване на реални системи
- управление на данни
- управление на производство
- създаване на интелигентни системи

● Задачи

- организиране на изследванията
- създаване на адекватни компютърни модели на реални системи
- добавяне на интелект към компютърните програми
- подпомагане на интелекта на хората

Видове приложения

● Технически изчисления

- изчисляване на параметри на технически системи

● Статистическа обработка на данни

- събиране, анализ, интерпретация и представяне на данни

● Математическо моделиране

- моделиране на структурата и симулиране на поведението на реални системи посредством математически методи

● Модели и архитектури на данни

- структуриране и организация на данни

● Информационни системи и управление на бази данни

- търсене в големи масиви от данни и извличане на заявена информация

● Откриване на данни и знания

- преглеждане на големи масиви от данни и отделчнe на значима информация

● Визуализация на данни и информация

- предаване на абстрактни и конкретни съобщения посредством образи

Технически изчисления

● Основни обекти

- константи
- променливи

● Типове данни

- количествени
  - цели числа
  - реални числа
- качествени
- структури от данни
  - дати
  - валути и др.

● Операции с данните

- аритметични операции
- логически операции
- функции
- изрази

● Офис системи за технически изчисления MS Excel

Статистическа обработка на данни

● Описателна статистика

- описание на основни свойства на множества от експериментални данни

● Статистически анализ на данни

- откриване на нови свойства

● Проверка на хипотези

- потвърждаване или отхвърляне на хипотези за данните

Описателна статистика

Цели – установяване на отношения между елементите на извадка данни

- колко са подобни (**central tendency**)
- колко са различни (**statistical variability**)

Процедура

- събиране на данни
- класифициране / категоризиране
- обобщаване
- представяне
- последващ статистически анализ

Техники

- количествени мерки
- табулиране
- визуална интерпретация – графи, диаграми

Типове данни

Измервателни скали

Качествени

- етикети, посочващи **категория** на принадлежност
- не се изчисляват с аритметични операции

Количествени

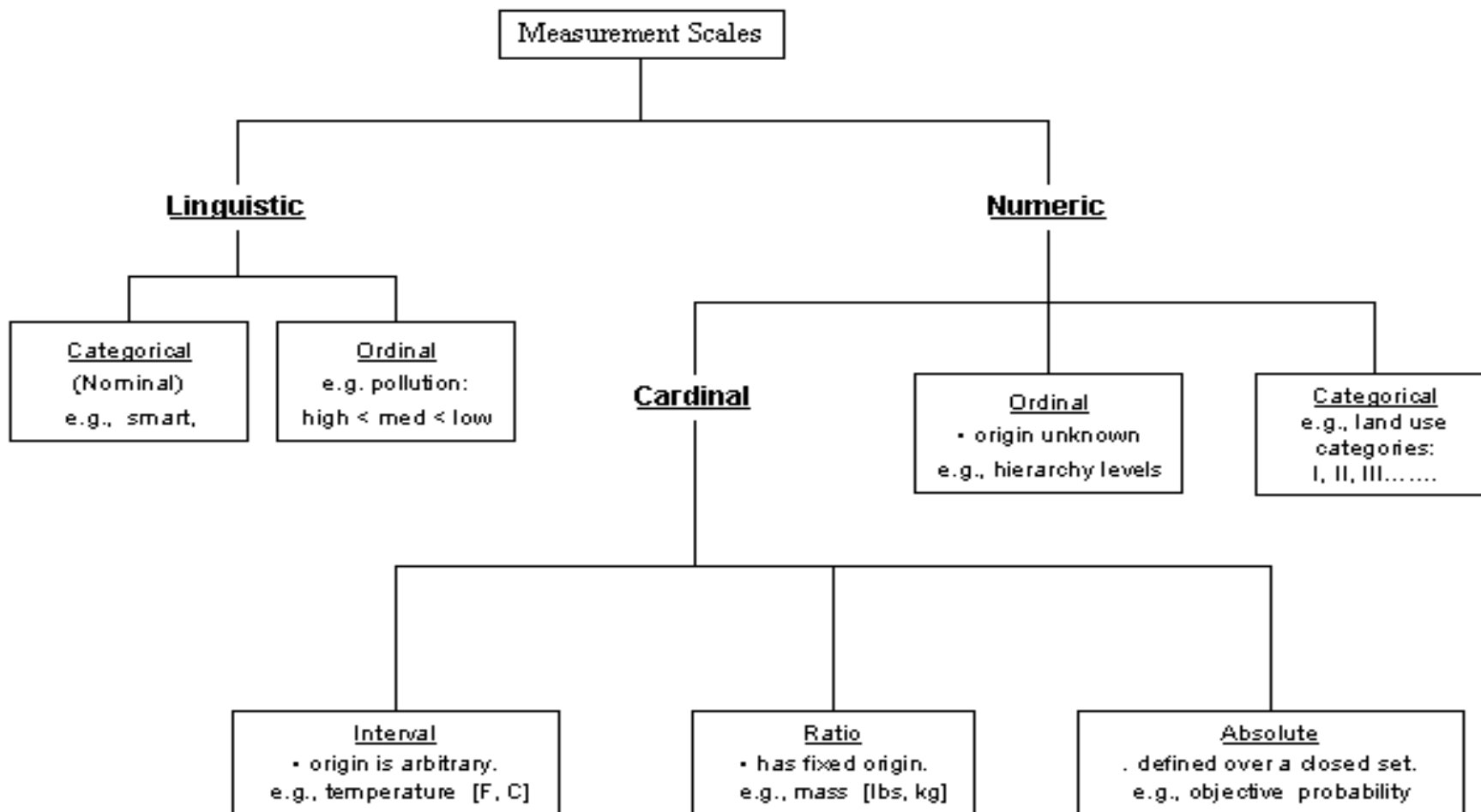
- числени стойности
- непрекъснатата или дискретизирана извадка

Лингвистични

Числови

Измервателни скали

Measurement Scales

Измервателни скали

● Номинални скали

- разпределяне на данните в еднородни групи (*категории*)
- присвояването на число на всяка от групите представлява кодиране, а не количествена оценка за съответната група
- дихотомни скали – на групата се присвоява едно от две възможни състояния

● Рангови скали

- данните са подредени в зависимост от интензитета на разлеждан признак, без да има количествена оценка за него

Измервателни скали

● Интервални скали

- количествена оценка на признак по скала с деления на равни интервали (метри, секунди и т.н.)
- нулева стойност не означава липса на значение, а е условно избрана

● Пропорционални скали

- количествена оценка на признак по скала, при която нулата е абсолютна

